

प रि शि ष्टे

परिशिष्ट-३

प्रश्नावली

बो.पद्.महाविद्यालयातील प्रात्यक्षिक कामातील प्रश्नावली
अडवणीच्या संदर्भात त्यांच्यासाठी तयार केलेली प्रश्नावली

संगीत किरात :

कोल्हापूर विद्यापीठातील शिवाजी विद्यापीठाशी संलग्न असणा-या
अध्यापक महाविद्यालयातील प्रात्यक्षिक काम व त्यामधील प्राध्यापक व
प्रश्नावली यांच्या समस्यांचा निव्विस्तात्मक अभ्यास.

प्रश्नावली परण्याकियाची सूना :

१) बो.पद्. प्रात्यक्षिकांतील समस्या जाणून घेण्यासाठी होय-नाही
स्वभावाचे काही बंदिस्त प्रश्न विचारले आहेत. ज्या प्रश्नाशी तुम्हा सहमत असाल
त्यापुढे होय या ठिकाणी (✓) बरोबर अशा सूण करा. सहमत नसाल तर
नाही या ठिकाणी (✓) बरोबर अशा सूण करा.

२) काही ठिकाणी कारणे दिलेली आहेत. योग्य वाढेल त्या
कारणांपुढे (✓) बरोबर अशा सूण करा.

३) या शिवाय अन्य माहिती घावयाची असल्यास ती त्या प्रश्नासाठी
दिलेल्या मोकळ्या जागे पोटक्यात घावी.

संसाधन माहिती :

१) विद्यार्थी-विद्यार्थिनीचे नाव : -----

२) महाविद्यालयाचे नाव : -----

पत्ता : -----

....

- २ -

२) परीक्षीतोंत गुणसंख्या -

परीक्षा	परीक्षीत विषय	पूर्णा गुण किती पैकी किती
अ) पदवी		
बी. ए.	१) मुख्य विषय ----- २) ऐच्छिक विषय -----	
बी. एस्सी.	१) मुख्य विषय ----- २) ऐच्छिक विषय -----	
बी. कॉम.	१) मुख्य विषय ----- २) ऐच्छिक विषय -----	
ब) पदव्युत्तर		
एम. ए.	१) मुख्य विषय ----- २) गौण विषय -----	
एम. एस्सी.	१) मुख्य विषय ----- २) गौण विषय -----	
एम. कॉम.	१) मुख्य विषय ----- २) गौण विषय -----	

४) बी. एड. अभ्यासक्रमातील सर्व प्रात्यक्षिके पूर्ण केली जातात काय ? होय-नाही
पूर्ण केली जात असतील तर कोणत्या कारणामुळे पूर्ण होतात यासाठी
दिलेल्या कारणांपुढे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. प्रात्यक्षिकांना दिलेला वेळ पुरेसा आहे.
२. प्रात्यक्षिकांना लागणारी सर्व साधने उपलब्ध आहेत.
३. प्राध्यापकांच्याकडून योग्य असे मार्गदर्शन मिळते.
४. पुरेशी प्राध्यापक संख्या आहे.
५. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी स्वतंत्र हॉल आहेत.
६. विविध प्रात्यक्षिकांसाठी लागणारे प्रशिक्षण प्राध्यापकांचे झाले आहे.

आणसो काहो कारणो असल्यास खाली नमूद करा.

पूर्ण केली जात नसतील तर का पूर्ण केली जात नाहीत, यासाठी दिलेल्या कारणापुढे (✓) बरोबर अशी खूण करा.

१. प्रात्यक्षिकांना दिलेला वेळ पुरेसा होत नाही.
२. प्रात्यक्षिकांसाठी भागणारी सर्व साधने उपलब्ध होत नाहीत.
३. प्रशिक्षित प्राध्यापक वर्ग नाही.
४. पुरेशी प्राध्यापकांची संख्या नाही.
५. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी पुरेशी झालत नाही.
६. प्राध्यापकांच्याकडून योग्य असे सहकार्य मिळत नाही.

आणसो काहो कारणो असल्यास नमूद करा.

५) प्रात्यक्षिके ठेवण्यामागे जी उद्दिष्टे आहेत ती उद्दिष्टे या प्रात्यक्षिकांमधून साध्य होतात काय ? होय-नाही
 पूर्ण होत असतील तर या पुढे दिलेल्या कारणांपुढे (✓) बरोबर अशी खूण करा.

१. सर्व उद्दिष्टे साध्य होतील अशा दर्जाचा प्रात्यक्षिके ठेवली आहेत.
२. उपलब्ध वेळेच्या विचार करता प्रात्यक्षिकांची संख्या पुरेशी आहे.
३. वेळ पुरेसा असल्यामुळे प्रात्यक्षिके व्यस्तस्थित कल्ल घेतली जातात.
४. प्रात्यक्षिकांमुळे कोणती उद्दिष्टे साध्य होतात ते अक्क समजते.
५. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी प्राध्यापकांच्याकडून योग्य असे सहकार्य मिळते.
६. प्रात्यक्षिकांसाठी मार्गदर्शन करणा-या प्राध्यापकांची पुरेशी संख्या आहे.

....

- ४ -

७. प्रात्यक्षिकासाठी मार्गदर्शन करण्याचा प्राध्यापकांना त्याचे पुरेसे ज्ञान अस्ते.

आणखी काही कारणे असल्यास सली नमूद करा.

पूर्ण होत नसतील तर का होत नाहीत यासाठी दिलेल्या कारणांमुळे (✓) बरोबर अशी सूण करा.

१. उद्दिष्टांच्या मानाने प्रात्यक्षिके फारच गौण दर्जाची आहेत.
२. वेळेच्या मानाने प्रात्यक्षिकांची संख्या जास्त आहे.
३. वेळ अपुरा असल्याने प्रात्यक्षिके फार घाईमध्ये संम्विली जातात.
४. प्रात्यक्षिकांमुळे कोणती उद्दिष्टे साध्य होतात हेच समजत नाही.
५. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी प्राध्यापकांच्याकडून योग्य असे मार्गदर्शन मिळत नाही
६. प्रात्यक्षिकांसाठी मार्गदर्शन करणा-या प्राध्यापकांची संख्या अपुरी आहे.
७. प्रात्यक्षिकासाठी मार्गदर्शन करणा-या प्राध्यापकांनाच त्याचे पुरेसे ज्ञान नसते.

आणखी काही कारणे असल्यास सली नमूद करा.

वरील कारणांच्या बाबतीत आपल्याला उपायात्मक सूचना करावयाच्या असल्यास त्या सली नमूद कराव्यात.

- 4 -

- ६) सर्व प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी लागणारे शैक्षणिक साहित्य कॅंटेनमध्ये पुरेसे उपलब्ध आहे काय ? होय-नाही
अस्त्यास वेगवेगळ्या या प्रात्यक्षिकांसाठी कोणते साहित्य उपलब्ध आहे ते त्या त्या प्रात्यक्षिकापुढे नमूद करावे.
- १) मानसशास्त्रीय प्रयोग - - - - -
 - २) शारीरिक शिक्षण - - - - -
 - ३) समाजसेवा - - - - -
 - ४) समाजउपयोगी उत्पादक कार्ये - - - - -
 - ५) सराव पाठ - - - - -
 - ६) सांस्कृतिक कार्यक्रम - - - - -

उपलब्ध होत नसतील तर उपलब्ध का होत नाहीत यासाठी काही कारणे दिलेली आहेत. योग्य त्या कारणापुढे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. शैक्षणिक साधनांच्या वापराबद्दल प्राध्यापकांमध्ये अनास्था आहे.
२. कॅंटेन हे विना अनुदान असल्याने पुरेसा पैसा उपलब्ध होत नाही.
३. प्राध्यापकांमध्ये नवीन शैक्षणिक साधनांच्या सरोदीबाबत अनास्था आहे.

आणखी काही कारणे असल्यास ती खाली नमूद करा.

- ७) शैक्षणिक साधनांच्या वापराबाबत परिपूर्ण असा उपयोग केला होय-नाही
नातो काय ?
होत असल्यास का होतो यासाठी जी कारणे दिलेली आहेत त्यांच्यातील योग्य कारणापुढे (✓) अशी सूचना करा.

- ६ -

१. साधने दाखविण्यासाठी पुरेशा जागा उपलब्ध आहे.
२. साधने वापरण्यासाठी प्रशिक्षित असा प्राध्यापक वर्ग आहे.
३. प्रात्यक्षिके कल्प दाखविण्यामध्ये प्राध्यापकांचा सक्रीय सहभाग दिसून येतो.
४. प्रात्यक्षिके कल्प दाखविण्यासाठी पुरेशा वेळ उपलब्ध होतो.
५. प्राध्यापकांची संख्या पुरेशा आहे.
६. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी लागणारे प्रशिक्षण प्राध्यापकांनी घेतले आहे.

आणखी काही कारणे असल्यास ती खाली नमूद करा.

नसल्यास का होत नाही यासाठी जो कारणे दिलेली आहेत त्यांच्यातील योग्य कारणामुळे (✓) अशी सूचना करा.

१. साधने दाखविण्यासाठी पुरेशा जागा (इमारत नाही) उपलब्ध नाही.
२. साधने वापरण्यासाठी प्रशिक्षित असा प्राध्यापक वर्ग नाही.
३. प्रात्यक्षिके कल्प दाखविण्यामध्ये प्राध्यापकांची उदासिन्ता दिसून येते.
४. प्रात्यक्षिके कल्प दाखविण्यासाठी दिलेला वेळ अपुरा पडतो.
५. प्राध्यापकांची संख्या अपुरा आहे.

आणखी काही कारणे असल्यास ती खाली नमूद करा

७) प्रात्यक्षिकांना जे गुण ठेवले आहेत त्यांच्या महत्त्वानुसार योग्य आहेत

काय ?

होय-नाही

नसल्यास कोणता बदल द्या.

- ७ -

8) एकूण जे १० सराव पाठ घेतले जातात ती संख्या अध्यापन कौशल्ये घेण्यासाठी पुरेशी आहे काय ? होय-नाही
पुरेशी असल्यास कोणत्या कारणामुळे पुरेशी आहे तेथे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. वर्ग अध्यापनाची नेमकी कौशल्ये कोणती ती या संख्येमुळे समजतात.
 २. पाठ-टाचणातील सर्व संज्ञा लवकर आत्मसात होतात.
 ३. पाठान्या पाय-या लवकर समजतात.
 ४. मार्गदर्शन व्यवस्थित मिळते.
 ५. शाळेतोळ विद्यार्थ्यांकडून योग्य असे सहकार्य मिळते.
 ६. पाठ घेण्याच्या विविध पध्दती लवकर आत्मसात होतात.
 ७. पाठाचे टाचण काढण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळतो.
- इतर कारणे असल्यास ती सली नमूद करावीत.

पुरेशी संख्या नसल्यास कोणत्या कारणामुळे पुरेशी नाही तेथे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. वर्ग अध्यापनाची नेमकी कौशल्ये कोणती ते समजत नाही.
 २. पाठ टाचणातील सर्व संज्ञा लवकर आत्मसात होत नाहीत.
 ३. पाठान्या पाय-या लवकर आत्मसात होत नाहीत.
 ४. मार्गदर्शन गडबडीत ठरले जाते.
 ५. प्राध्यापकांच्याकडून योग्य ते मार्गदर्शन मिळत नाही.
 ६. शाळेतोळ विद्यार्थ्यांकडून योग्य असे सहकार्य मिळत नाही.
 ७. अध्यापन कौशल्यांच्या तुलनेने पाठाची संख्या फारच अपुरी आहे.
 ८. पाठ घेणा-या विविध पध्दती फारच गुंतागुंतीच्या वाटतात.
 ९. पाठाचे टाचण कमीतकमी वेळामध्ये काढावे लागते.
- इतर कारणे असल्यास सली नमूद करावीत.

वराल कारणासंबंधी व्यायात्मक सूचना नोंदवा.

६० सूक्ष्म पाठाची सूक्ष्मता जी संख्या आहे ती विविध सूक्ष्म अध्यापन कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी पुरेशी ठरते काय ? होय-नाही ठरत असल्यास कोणत्या कारणामुळे पुरेशी ठरते त्याच्यापुढे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. सूक्ष्म पाठाची संकल्पना लवकर समजते.
 २. सूक्ष्म पाठ घेण्याचा पध्दती लवकर आत्मसात होते.
 ३. पाठाचे टावण काढणे सोपे असते.
 ४. पाठ निरीक्षण करे करावे ते लवकर आकलन होते.
 ५. प्राध्यापकांच्याकडून पुरेसे व योग्य मार्गदर्शन मिळते.
 ६. सूक्ष्म पाठासाठी पुरेसा वेळ दिला जातो.
- इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करावीत

नसल्यास कोणत्या कारणामुळे पुरेशी ठरत नाही त्याच्यापुढे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. सूक्ष्म पाठाची संकल्पनाच योग्य प्रकारे समजत नाही.
 २. सूक्ष्म पाठ घेण्याचा पध्दतीच आत्मसात होत नाही.
 ३. पाठाचे टावण काढताना गोंधळ निर्माण होतो.
 ४. पाठाचे निरीक्षण करे करावे ते आकलन होत नाही.
 ५. त्यासाठी दिला जाणारा वेळ फारच अपुरा आहे.
 ६. मार्गदर्शन गडबडीत दिले जाते.
- इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करावीत.

- १ -

बरोबर कारणांसाठी आयासक सूचना नोंदवा.

११) समाजसेवा व समाजउपयोगी उत्पादक कार्ये यासाठी कोणती प्रात्यक्षिके घेतली जातात ?

१. -----
२. -----
३. -----
४. -----
५. -----

१२) त्यांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होते काय ? होय-नाही
 होत असल्यास कोणत्या कारणांमुळे कार्यवाही योग्यप्रकारे
 होते त्यांच्यापुढे (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. प्रात्यक्षिकांना दिला जाणारा वेळ पुरेसा असतो.
 २. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी प्रशिक्षित प्राध्यापक उपलब्ध आहेत.
 ३. कॅलेन्डर पुरेशी साधने उपलब्ध होतात.
 ४. सिद्धांतिक (थेअरी) वा माग योग्य प्रकारे समजावून दिला जातो.
 ५. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिकांचे महत्त्व समजते.
 ६. पुरेसा पैसा कॅलेन्डर उपलब्ध होतो.
- इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करा.

नसल्यास कोणत्या कारणांमुळे कार्यवाही योग्यप्रकारे होत नाही त्यांच्यापुढे
 (✓) बरोबर अशी सूचना करा.

१. प्रात्यक्षिकांना दिला जाणारा वेळ अपुरा असतो.
२. प्रात्यक्षिकांकडे एक उपक्रम म्हणून प्राध्यापकांकडून पाहिले जात नाही
३. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी योग्य असे प्रशिक्षित प्राध्यापक मिळत नाहीत.

- १० -

४. विद्यार्थीही त्या प्रात्यक्षिकांचे महत्त्व मानत नाहीत.
 ५. विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिकांच्याबाबत आवड निर्माण होत नाही.
 ६. घेऊनचा भाग योग्य प्रकारे समजावून दिला जात नाही.
- इतर कारणे असल्यास ती खाली नमूद करा.
-
-
-

या प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होण्यासाठी काही उपायात्मक सूचना नोंदवा.

- ८) सांस्कृतिक कार्यक्रमांची कार्यवाही योग्यप्रकारे होते काय ? होय-नाही
होत असल्यास कोणत्या कारणामुळे होते ? योग्य त्या
कारणापुढे (✓) बरोबर अशा खूण करा.

१. सांस्कृतिक कार्यक्रमांच्या कार्यवाहीसाठी पुरेसा वेळ दिला जातो.
 २. सांस्कृतिक कार्यक्रमांमध्ये सर्वांना सामावून घेतले जाते.
 ३. सांस्कृतिक कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी लागणारी कौशल्ये विद्यार्थ्यांच्यामध्ये अस्तात.
 ४. सांस्कृतिक कार्यक्रमांमध्ये योग्य कार्यक्रमांचाच समावेश केला जातो.
 ५. पुरेशी साधने व जागा उपलब्ध आहे.
- आणखी काही कारणे असल्यास खाली नमूद करा.
-
-
-

....

- ११ -

नसल्यास कोणत्या कारणांमुळे होत नाही त्या कारणांफुळे (✓) बरोबर अशी सूण करा.

१. सांस्कृतिक कार्यक्रम घाईमध्ये ठरले जातात.
 २. सांस्कृतिक कार्यक्रमांमध्ये सर्वांना सामावून घेतले जात नाही.
 ३. सांस्कृतिक कार्यक्रमांमध्ये भाग घेण्यासाठी आवश्यक ती कौशल्ये विद्यार्थ्यांमध्ये नसतात.
 ४. सांस्कृतिक कार्यक्रमांमध्ये अनावश्यक कार्यक्रमांचा समावेश केला जातो.
 ५. फक्त दहा सांस्कृतिक कार्यक्रम हा फक्त कोठा पूर्ण करण्यासाठी घेतले जातात.
 ६. पुरेशी साधने व जागा उपलब्ध होत नाही.
 ७. नियोजनबद्ध कार्यक्रमाची आखणी होत नाही.
- इतर कारणे असल्यास सली नमूद करावीत.

वरील अडवणीं संदीत आयात्मक सूना नोंदवा

१४२) प्रकल्प म्हणून आपण कोणकोणत्या विद्यायांवर प्रात्यक्षिके करता ?

प्रकल्पाची आवश्यकता आहे असे तुम्हाला वाटते काय ? आवश्यकता आहे असे वाटत असल्यास कारणे सांगा

- १२ -

नसल्यास सावश्यकता का वाटत नाही त्याची कारणे या.

१५) एकूण १२ मानसशास्त्रीय प्रयोग घेतले जातात ती संख्या होय-नाही
 अध्ययनाची गतीशील वैशिष्ट्ये पूर्ण करू शकते काय ?
 असल्यास कोणत्या कारणामुळे गतीशील वैशिष्ट्ये पूर्ण होऊ
 शकतात त्यासाठी दिलेल्या कारणांपुढे बरोबर (✓) अशी
 खूण करा.

१. अध्ययन-अध्यापनाची नेमकी गतिशील वैशिष्ट्ये कोणती ते समजते.
 २. प्रयोगातील मानसशास्त्रीय संकल्पना स्विकार आत्मसात होते.
 ३. मानसशास्त्राचे प्रयोगाच्या पाय-या स्विकार आत्मसात होतात.
 ४. मानसशास्त्रीय प्रयोगाचे साहित्य विद्यार्थ्यांना हाताळायला दिले जाते.
 ५. मानसशास्त्रीय प्रयोगाचे सर्व साहित्य हाताळून दाखविले जाते.
 ६. मार्गदर्शनासाठी पुरेसा वेळ दिला जातो.
- इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करा.

नसल्यास कोणत्या कारणामुळे गतिशील वैशिष्ट्ये पूर्ण होऊ शकत नाहीत त्यासाठी दिलेल्या कारणांपुढे बरोबर (✓) अशी खूण करा.

१. अध्ययन-अध्यापनाची नेमकी गतिशील वैशिष्ट्ये कोणती ते समजत नाही.
२. प्रयोगातील मानसशास्त्रीय संकल्पना स्विकार समजत नाहीत.
३. मानसशास्त्रीय प्रयोगातील पाय-या स्विकार आत्मसात होत नाहीत.
४. मानसशास्त्रीय प्रयोग करण्यासाठी सर्व साहित्य वापरले जात नाही.

....

५. मानसशास्त्रीय प्रयोगाचे सर्व साहित्य विद्यार्थ्यांना हाताळवयास दिले जात नाही.

६. मार्गदर्शन गडबडीत ठरकेले जाते.

आणखी काही कारणे असल्यास सःलो नमूद करावीत.

वरील कारणासंबंधी उपायात्मक सूचना नोंदवा.

अध्ययनावर कोणकोणते घटक परिणाम करतात हे मानसशास्त्रीय होय-नाह
प्रयोगाद्वारे आढळून येते काय ?

मानसशास्त्रीय प्रात्यक्षिकातून विद्यार्थ्यांची बौद्धिक क्षमता होय-नाह
मोजण्याच्या साधनांची व पध्दतींची ओळख होते काय ?

मानसशास्त्रीय प्रयोग पूर्ण केल्यानंतर त्या संबंधीत येअरी होय-नाह
घटकातील पाठ्यांश समजण्यास (आक्लणास) मदत होते काय ?

नसल्यास का होत नाही त्याची कारणे सांगा.

कारणासंबंधी उपायात्मक सूचना नोंदवा.

- १४ -

१६) शारीरिक शिक्षणाच्या प्रात्यक्षिकांमध्ये कोणकोणत्या प्रात्यक्षिकांचा समावेश होतो.

१७) शारीरिक शिक्षणाच्या प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होय-नाही होते काय ?

होत असल्यास कोणत्या कारणामुळे होते त्यासाठी दिलेल्या कारणंपुढे बरोबर (✓) अशा खूण करा.

१. शारीरिक शिक्षणाच्या धोरणाचा भाग योग्य प्रकारे समजावून दिला जातो.
 २. शारीरिक शिक्षणाच्या प्रात्यक्षिकांसाठी लागणारी सर्व साधने उपलब्ध आहेत.
 ३. शारीरिक शिक्षणाची प्रात्यक्षिके घेण्यासाठी पुरेसे विभाग उपलब्ध आहे.
 ४. शारीरिक शिक्षणाच्या प्रशिक्षित प्राध्यापकांची नेमणूक केली आहे.
 ५. प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी पुरेसा वेळ दिला जातो.
- इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करावीत.

नसल्यास कोणत्या कारणामुळे कार्यवाही योग्य प्रकारे होत नाही त्या कारणंपुढे बरोबर (✓) अशा खूण करा.

१. शारीरिक शिक्षणाच्या धोरणाचा भाग योग्य प्रकारे समजावून दिला जात नाही.
२. प्रात्यक्षिकांचे फक्त रेकॉर्ड ठेवावे लागते म्हणून लिहून दिले जाते.
३. शारीरिक शिक्षणासाठी लागणारी साधने पुरेशी उपलब्ध नाहीत.

.....

- १५ -

४. शारीरिक शिक्षणाची प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी पुरेसे व्दिगण उपलब्ध नाही.
५. शारीरिक शिक्षणाच्या प्रशिक्षित प्राध्यापकाची उपलब्धता नाही.
६. प्रात्यक्षिके पार पाडू शकत नाहीत पूर्ण केली जातात.
इतर कारणे असल्यास पुढे नमूद करावीत.

वरील कारणांमध्ये उपायात्मक सूचना नोंदवा.

१८) तुमच्याकडून शैक्षणिक साधने योग्यप्रकारे तयार करून घेतली होय-नाही
जातात काय ?

असतील तर कोणत्या कारणांमुळे योग्य प्रकारे तयार करून
घेतली जातात त्या कारणांपुढे बरोबर (✓) अशी सूचना करा.

१. शैक्षणिक साधने कशी तयार करावयाची याच्या घेअरीचा
भाग योग्य प्रकारे समजावून दिला जातो.
२. शैक्षणिक साधने तयार करण्यासाठी योग्य असे मार्गदर्शन मिळते.
३. शैक्षणिक साधने तयार करण्यासाठी पुरेसा वेळ दिला जातो.
आणखी काही कारणे असल्यास खाली नमूद करावीत.

असतील तर का केली जात नाहीत त्यासाठी दिलेल्या कारणांपुढे बरोबर
(✓) अशी सूचना करा.

१. शैक्षणिक साधने कशी तयार करावयाची याच्या घेअरीचा भाग
योग्य प्रकारे समजावून दिला जात नाही.

.....

२. शैक्षणिक साधने तयार करण्यासाठी तज्ज्ञ व्यक्तींचा नियुक्ती केली जात नाही.
३. शैक्षणिक साधने तयार करण्यासाठी योग्य असे मार्गदर्शन मिळत नाही.
४. शैक्षणिक साधने तयार करण्यासाठी पुरेसा वेळ दिला जात नाही. इतर कारणे असल्यास खाली नमूद करावात.

या कारणासंबंधी उपायात्मक सूचना नोंदवा.

- १९) वाढीक पाठ परीक्षा असावी असे तुम्हाला वाटते काय? होय-नाही
- असावी असे वाटत असल्यास कोणत्या कारणासाठी असावी असे वाटते ती कारणे खाली नमूद करा.

नसावी असे वाटत असल्यास कोणत्या कारणामुळे नसावी असे वाटते ती कारणे खाली नमूद करा.

....

- १७ -

वार्षिक पाठ हेतु अस्ताना आपल्याला कोणत्या समस्या उद्भवतात त्या
बबाली नोंद करा.

आपल्या सहकार्याबद्दल धन्यवाद.

परिशिष्ट-३

प्रा. वसंतराव बापुसाी पायमल,
एम. ए. एम. एड
वसंतराव नाईक अध्यापक महाविद्यालय
कोल्हापूर.

दि. : : :

प्रिय प्राध्यापक,
स. न. वि. वि. . .

मी शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विभागात एम. फील. पदवीचा अभ्यास करत आहे. सदर पदवीच्या अंशतः पूर्तीसाठी खाद्या शैक्षणिक समस्येवर तंत्रोधन करावे लागते. मी तंत्रोधनासाठी पुढील समस्या निवडली आहे.

"अध्यापक महाविद्यालयातील प्रात्यक्षिक
कामातील समस्यांचा चिकित्सात्मक अभ्यास"

मी हे तंत्रोधन कार्य मान. डॉ. एम. एड. सोनार, शिक्षणशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या मार्गदर्शनाखाली करत आहे.

तंत्रोधन करण्याच्या हेतूने मी एक प्रश्नावली तयार केली आहे. आपण अध्यापक महाविद्यालयातील प्राध्यापक आहात. आपल्या ज्ञानाचा आणि अनुभवाचा माझ्या तंत्रोधनासाठी लाभ व्हावा या इच्छेने मी ही प्रश्नावली घेवून आपल्याकडे आलो आहे. कृपया ही प्रश्नावली भरून उपकृत करावे ही विनंती.

मी आपल्याला असे आश्वासन देतो की,
आपण देऊ-केलेली सर्व माहिती सर्वस्वी गुप्त राखण्यात येऊन
तिचा केवळ तंत्रोधन कार्यासाठीच उपयोग करण्यात येईल.

- आपला कृपाशिलाधी -

[व. बा. पायमल]

: बी. एड. महाविद्यालयातील प्राध्यापकांच्यासाठी प्रश्नावली :

प्रश्नावली भरण्याकरीता सूचना :

- १] काही प्रश्नांच्या विधानापुढे "होय" किंवा "नाही" असे दोन पर्याय आहेत. त्यापैकी योग्य पर्याय ठेवावा. नको असलेल्या पर्यायावर फुली करावी.
- २] काही ठिकाणी कारणे दिलेली आहेत. योग्य कारणांपुढे [✓] बरोबर अशी छूण करा. नसल्यास [x] अशी छूण करा.
- ३] दिलेली कारणे विधाने यांच्या व्यतिरिक्त अधिक माहिती द्यावयाची असल्यास ती त्या त्या प्रश्नाखाली मोकळ्या सोडलेल्या जागी थोडक्यात द्यावी.

१] प्राध्यापकाचे नांव : _____

२] शैक्षणिक पात्रता : _____

३] महाविद्यालयाचे नांव व पत्ता : _____

४] बी. एड. महाविद्यालयात शिकविल्या अनुभव : _____

५] बी. एड. अभ्यासक्रमातील सर्व प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही समाधानकारक होते काय ? : _____ होय/नाही

समाधानकारक होत असल्यास वा नसल्यास त्याची कारणे खाली नमूद करावीत.

पान ३ २ /-

- ६] बी. एड. महाविद्यालयात प्रात्यक्षिके करवून घेत असतांना कोणाच्या अडचणी येतात ? :
- १] पुरेसा वेळ नाही :
- २] वेळेच्या मानाने प्रात्यक्षिकांची संख्या जास्त आहे. :
- ३] उपस्थिती समाधानकारक नसते :
- ४] विद्यार्थ्यांचा दर्जा योग्य नसतो :
- ५] प्रात्यक्षिक काम हे कॉलेज अंतर्गत असल्याने विद्यार्थी दुर्लक्ष करतात. :
- ६] विद्यार्थ्यांचे योग्य सहकार्य मिळत नाही. :
- ७] विविध शैक्षणिक साधनांचा अभाव :
- ८] पुरेसारी प्राध्यापक संख्या नसल्यामुळे काम जास्त पडते. :
- ९] प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी पुरेसे हॉल नाहीत. :
- १०] कॉलेजकडून योग्य ते सहकार्य मिळत नाही. :
- ११] विविध प्रात्यक्षिकांसाठी लागणारे प्रविाक्षणा झालेले नाही. :

आणखी काही अडचणी असल्या खाली नमूद कराव्यात :-

... ३ /-

पान नं. ३/-

७) प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होण्यासाठी कोणकोणत्या गोष्टींची आवश्यकता वाटते.

- १) बी.एड. चा अभ्यासक्रम दोन वर्षांचा व्हावा.
- २) विविध प्रात्यक्षिकांसाठी लागणारे साहित्य पुरेसे उपलब्ध व्हावे.
- ३) विविध प्रात्यक्षिक कामाच्या अभ्यासक्रम हा *टाठ* आटोपशीर असावा.
- ४) प्रात्यक्षिक पार पाडण्यासाठी स्वतंत्र हॉल असावेत.
- ५) प्राध्यापकांची संख्या १०१ चा प्रमाणात पुरेशी असावी.
- ६) प्रात्यक्षिके पार पाडण्यासाठी तज्ञ व्यक्तींना बोलविले जावे.
- ७) प्रात्यक्षिकांसाठी पुरेशी साधने उपलब्ध करून द्यावीत.

या शिवाय आणखी काही गोष्टींची आवश्यकता वाटत असल्यास त्या खाली नमूद कराव्यात.

८) प्रात्यक्षिकांना ठेकेल्या उद्दिष्टांची पूर्तता होते काय ? : होय/नाही

नाही

उद्दिष्टांची पूर्तता होते/असे वाटण्याची कारणे कोणती ?

... ४/-

पान नं. ४/-

~~हस्तिकांची पूर्तता होत नाही असे वाटण्याची कारणे.~~

- ९] ा सरावपाठ व सूक्ष्म अध्यापन पाठ या प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होते काय ? : होय/नाही
योग्य प्रकारे होते किंवा नाही तसे वाटण्याची कारणे कोणती.

- १०] समाज सेवा व समाज उपयोगी उत्पादक कार्य या प्रात्यक्षिकांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होते काय ? : होय/नाही
कार्यवाही योग्य होत आहे किंवा नाही तसे वाटण्याची कारणे कोणती?

- ११] सांस्कृतिक कार्यक्रम व शारीरिक शिक्षण यासाठी योग्य उपक्रम राबविले जातात काय? : होय/नाही
बात असल्यास त्याची कारणे कोणती.

नसल्यास त्याची कारणे कोणती-

- १२] प्रकल्पाची आवश्यकता आहे काय ? : होय/नाही
असल्यास त्याची कारणे कोणती ?

पान नं. ५/-

- १३] सर्व प्रात्यक्षिकांना ठेकलेले गुण योग्य आहेत काय ? : होय/नाही.
नसल्यास कोणता बदल द्या.

- १४] मानसशास्त्रीय प्रयोगांची कार्यवाही योग्य प्रकारे होते काय ? : होय/नाही
कार्यवाही योग्य प्रकारे होत आहे असेवा नाही याची कारणे कोणती ?

- १५] खालील प्रात्यक्षिकांबाबत विधायक सूचना द्या.

- १] सराव पाठ व सूक्ष्म पाठ संख्या -

- २] मानसशास्त्रीय प्रयोगांची कार्यवाही व संख्या -

पान नं. ६/-

३] सांस्कृतिक कार्यक्रम व शारीरिक शिक्षणाची भार्यवाही. -

४] सर्व प्रात्यक्षिकांना दिला जाणारा वेळ -

१६] तुम्ही विद्यार्थ्यांकडून शैक्षणिक साधने योग्य प्रकारे तयार करवून घेता काय ?
: होय/नाही.

होत असाल तर त्याची कारणे कोणती ?

नसाल तर त्याची कारणे कोणती -

१७] वार्षिक पाठ परीक्षेची आवश्यकता आहे काय ? : होय/नाही.
असल्यास त्याची कारणे कोणती -

असल्यास त्याची कारणे कोणती -

- आपल्या सहकार्यांबाबत -
धन्यवाद -